

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XIII. Quænam ignorantia excuset à censuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

excommunic. ministr. Quod verò ibidem statuitur, eundem celebrando graviter peccare, idem venit non quatenus confert, sed quatenus suscipit in celebratione Eucharistiae Sacramentum.

V I. Duos itaque pariter effectus minor excommunicatio. Primus horum in privatione passiva Sacramentorum susceptionis consistit. Secundus est irritatio electionis in ejus favorem qui hac est irritus, ut decernit dictum caput *Si celebrat*. His enim verbis, *Ejus electio est irritanda*, non negat esse validam sive electionem, sive presentationem, sive collationem, sive institutionem. Sed tamen satis insinuat esse illicitam, cum decernat illam irritandam esse: atque adeo taliter illigatum non posse citra gravem offensam suscipere & retinere Beneficium, nisi se absolvi curet. Ugolinus tab. 3. cap. 6. §. 3. Suarez disp. 24. de censuris, sect. 2. num. 21. Felinus in cap. *Dilecti*, de exceptione. Ricardus in 4. dist. 18. art. 7. quæst. 4. Filliucius cap. 2. quæst. 10. num. 25. & alii communiter.

C A P U T XIII.

Quanam ignorantia excuset à censuris.

I. **R**ESUPPONENDÆ hinc sunt multiplices ignorantiae distinctiones. Alia dicitur ignorantia respectu poenæ, scilicet quod lata sit in tali casu censura. Alia respectu Juris, an à Jure hæc vel illa actio prohibita sit. Alia item respectu facti, cum res aut persona ignoratur, ut an id quod telo ferire intendo, sit fera, an homo; vel an sit homo laicus, an Clericus. Insuper alia est inculpabilis ignorantia sive juris, sive facti; alia verò culpabilis. Prima vinci non potuit in illis rerum circumstantiis, ideoque censetur inculpata. Secunda vinci potuit, idcirco judicatur culpabilis.

II. Communis regula est, culpabilem esse rerum ad proprium cujusque officium spectantium ignorantiam, ut est imperitia Medici in ægrotulo curando, §. *Præterea*, Institut. de lege Aquilia. Id quidem ita judicari solet in externo foro ex Juris præsumptione, quod quis negligens extiterit in iis quæ proprii officii sunt addiscendis. Quæ tamen cessare præsumptio potest in foro conscientia. Perspecta quippe omni sapienti est ipsa humani ingenii naturalis infirmitas. Alioqui permulta sequerentur absurda. Primum, neminem qui non sit eximii ac præstantissimi ingenii, posse ulli se arti aut disciplinæ addicere citra gravia & continua peccata; quia quantumlibet adhibuerit quis in addiscendo diligentiam, ignorabit tamen non pauca quæ eximii quidam ejusdem artis professores inimitabili solertia assequuti

assequuti sunt, aut inexhausta memoria bonitate retinent, quae etiam longiore studio ab aliis acquisita mox infelici oblivione dilabuntur. Altera etiam non minor sequetur absurditas. Cum enim doceat experientia illos qui longo provectu in aliqua arte, vel scientia versati sunt, longè plura scire iis qui in eisdem disciplinis exercendis juniores sunt, minùque experti; sequeretur ob minorem peritiam, atque adeo ob inevitabiles quasdam in arduis & difficilioribus imperitiis neminem posse licitè aliqua in arte versari, nisi priùs acquisiverit consummatam experientiam ejus artis. Atqui nemo potest illam assequi consummatam experientiam nisi diuturno tempore in eadem arte versatus. Atque ita nemo citra grave & continuum peccatum aliquam aggredi, aut per aliquot annorum decursum exercere professionem possit: cum tamen illa consummata peritia non obtingat nisi post longam artis exercitationem, quae solà artes & harum cognitio exacta perficiuntur. Quin etiam his ulterius adjungo, etiam perfectissima, quorum exiguus est numerus, ingenia, quae longa etiam in propriis professionibus exercitatio ad consummatam frugem perduxit, non ita esse felicia, ut omnia quae suae artis sint, perfectissima habeant, unde necesse est aliqua ignorantia errent. Et liquidò perspicimus inter præstantissimos & primarios Artium & Scientiarum, sive practicarum, sive speculativarum Professores, qui doctrinam excellentis ingenii acumine & laboris assiduitate consummatissimam scriptis tradiderunt, alios ab aliis quàm sapientissimè dissidere, corrigi, & invicem coargui. Hæc ad singulas paginas occurrunt legentibus excellentiores quosque Philosophos, Theologos, Jurisconsultos, Medicos, & qui de moribus scripsere non dico circumforaneos, aut etiam mediocres, sed principes, eximiaeque sapientiae Magistros. Quis igitur ista perspicuus ausit asserere, nullam posse cuiquam in arte propria, quaecumque illa sit, contingere ignorantiam, inadvertentiam, vel errorem citra culpam & offensam Dei? Id esset ignorare, non fortasse sine culpa, nostrae conditionis infirmitatem inevitabilem, quae nos in humilitate continet, de qua Rex sapientissimus Spiritu Divino collustratus hoc perhibet testimonium Sap. 9. *Cogitationes mortalium timidae, & incerta providentiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimi sensum multa cogitantem.* Præstantissimi quoque Jurisconsulti à Justiniano Principe ad Romanorum legum delictum & compilationem adhibiti, ab ipso Pandectarum exordio protestantur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, Divinitatis magis quàm mortalitatis est.*

III. Præterea dividitur ignorantia in antecedentem, concomitantem, & consequentem. Antecedens illa est sine qua non fieret actio: ut si Titius virum quem percussit, sciret esse Clericum, nequaquam percutere auderet: vel si sciret penam excommunicationis impositam esse percussori Clerici, abstinuisset, formidine illam incurrendi, ab istiusmodi percussione.

B B b

Ignorantia

Ignorantia concomitans ea est, quæ licet non interveniret, non minus fieret actio: ut si is qui feram telo appetere intendit, sciret non esse feram, sed suum adversarium, non minus id telum contra ipsum intorqueret. Ignorantia consequens est quæ ex mala voluntate nascitur, quæ dicitur affectata.

I V. Ignorantia culpabilis, seu vincibilis, tam juris quàm facti, si sit adeo crassa & negligentia conjuncta, ut agentem non eximat à mortali culpa circa illam circumstantiam in qua versatur censura, nullatenus excusabit à censura, neque ab irregularitate imposita in pœnam, ut si quis hominem telo adortus cogitationem & actuale dubium habuerit an sit Clericus, & hoc stante dubio percusserit Clericum, haud ignarus pœnæ statuta contra Clericorum percussores. Illa quippe ignorantia crassa est & affectata, quandoquidem stante dubio de Clericatu sese hujus pœnæ periculo sciens & volens exposuit. Atque hæc est consequens ignorantia, ex crassa negligentia, & facile vincibili nascens. Probatum primò autoritate cap. *De animarum*, de constitutionib. in 6, declarantis contraventionem adversus sententias & statuta Ordinariorum non excusari per crassam & supinam earundem ignorantiam. Si enim aliquis habet suspensionem, vel dubitationem alicujus legis, vel sententiæ, nec aliqualem adhibet diligentiam ut sciat an talis sit lex, & nihilominus prætergreditur sciens & volens illam de qua dubitat legem, hic non solum se periculo exponit transgrediendi illam, si quæ existat, legem; sed etiam licet nulla talis existeret lex, temerè agit contra conscientiam suam, & ideo certissimè peccat: atque ideo qui dubitans de excommunicatione prorumpit in actum, satis habet pertinaciæ & presumptionis ad peccatum mortale, & ad violationem censuræ. Quæ ratio convincit, ut si lex excommunicationem infligens loquatur de presumptione & ausu temerario, iste opinans & suspicabundus, nec minus ulterius ad actum prohibitum progrediens, illam pariter censuram incurrat, ut docet Suarez disp. 4. sect. 10. num. 3.

V. Sed si ignorantia seu juris, seu facti, fuerit vel inculpabilis, vel solum venialiter culpabilis, hæc eximet ab omni censura. Neminem enim ligant censuræ (exceptâ solâ minori excommunicatione) nisi culpæ mortalis reum. Ignorantia quoque pœnæ eximit à censura, nisi sit ignorantia consequens & crassa ac supina, quæ mortalem culpam non excludat, præsertim si sit affectata, & directè volita, aut ex gravi negligentia ortum ducens. Ignorantia pœnæ, hoc est, quod tale factum talis censura committitur, excusat à censura. Unde qui scit tale factum prohiberi quidem, sed ignorat inculpabiliter prohiberi sub censura, quanvis lethali culpâ peccet rem faciendo, non tamen censurâ ligatur, quam planè ignorat. Censuræ namque cum sint medicinales, non decernuntur nisi in contumaces, quales non sunt respectu censuræ illi qui ejus notitiam nullam habent. Ita docent Sylvester verb. *Excommunicatio* 2. not. 3, Navarra Manual. cap. 27.

num. 16. Suarez de censur. disput. 4. num. 8. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 32. num. 13. Bonacina de censur. in communi, disp. 1. quest. 2. puncto 1. num. 13. * Sylvius comment. in 1. 2. D. Thomæ, quæst. 76. art. 1. Quod etiam evidenter docet caput *Si verò*, il 2. de sent. excom. his verbis: *Si verò aliquis in Clericum nutriendem comam manus injecerit violentas, propter hoc non debet Apostolico presentari conspectui, nec etiam excommunicatione notari, dummodo ipsum esse clericum ignoraverit.* Cui conformatur caput *Apostolica*, de cler. excom. ministr. sic dicens: *Verum quia tempore suspensionis ignari celebrastis Divina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos.* Ibi que Glossa in verbo *Probabilis*, hoc ait: *Non est hic aliqua dispensatio necessaria, quia nesciebant se suspensos, unde non peccaverant.* Adde, nec pœnam irregularitatis contraxerunt, quia scilicet pœna præsupponit peccatum. Alioqui verò regula est Canonici Juris, eum qui censuram aliquam Ecclesiasticam per exercitium sacri Ordinis violat, irregularitate innodari, toto tit. de cler. excom. ministr.] alii que communiter contra Covaruviam in cap. *Alma mater*, 1. parte, §. 10. num. 11.

V I. Ignorantiam inculpabilem, seu invincibilem, tam juris pœnalis, quam facti, eximere ab omnibus censuris, convincitur ex d. cap. *Ut animarum*, de constit. in 6. *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit & supina.* De ignorantia quoque facti, seu personæ, etiam in iis rebus quas committens certus est esse Jure ipso Divino & naturali prohibitas, textus est luculentus in cap. *Si verò*, il 2. de sent. excom. ubi Pontifex declarat non esse excommunicatum illum qui hominem ex deliberata malitia occidit, quem ignorabat esse Clericum, propter capillitium & secularem quem gerebat habitum. Quæ excommunicatio ex Clerici occisione cum sit reservata Papæ, inde pariter sequitur idem esse juris in ignoratis Papæ reservatis excommunicationibus, quod in aliis per Ordinarios irrogatis. Idque docent Sylvester, Navarra, Suarez locis citatis paulò antè: cum sit utraque ignorantia juris aut facti merè humani, nec aliud opponatur discrimen quam quia ignorantia legum Papæ minùs facillè præsumitur aut probatur in contentioso foro, quam statutorum, vel sententiarum Ordinariorum.

V I I. Quod dixi de ignorantia censurarum juris, eam eximere contravenientes ab ignoratis inculpabiliter illis pœnis, id pariter extendunt Sanchez & Bonacina ad irregularitates ex delicto promanantes. Sed ab his existimo dissentiendum esse. Omnis enim irregularitas inducit canonicam incapacitatem, quæ sive ex delicto, sive ex defectu oriatur, non minùs subsistit ignorata quam cognita. In quo differt à censuris, quia hæc non solum prærequirunt delictum, sed præterea contumaciam adversùs Ecclesiasticas jussiones: ideoque Jus efflagitat ut notificentur tribus distinctis admonitionibus circa presentem ac præteritam culpam; quod nunquam requiritur

tur circa pœnales irregularitates. Istud quoque sequeretur inconveniens, universos prædones & assassinos, qui dum in his sceleribus vitam degunt, has omnes ex delictis irregularitates profus ignorant, de quibus nihil unquam audierunt, si peractâ sceleratâ vitâ pœnitentiâ ad clericalem statum aspirent, nequaquam indigere ab his pœnalibus irregularitatibus ulla dispensatione, hac ratione quia eas inculpabiliter ignorabant quo tempore homicidiis & latrocinis grassabantur: & si sacros Ordines susceperint, possunt in conscientia illos absque dispensatione & rehabilitatione exercere, solumque egere dispensatione exterioris fori ad repellendos impugnatores suos in externo foro.

VIII. Ignorantia concomitans est immunis à censuris, imò etiam ab irregularitatibus ex delicto nascentibus. Itaque is qui hominem occidit existimans invincibiliter esse feram, ita tamen affectus animo ut perinde occisurus esset inimicum suum, non est reus homicidii perpetrati, si hunc infcius, credens esse feram, interimat; sed solius mali affectus ad homicidium. Casu namque ac per accidens evenit ut ibi latita verit inimicus ubi occisor certò credebatur adesse feram. Neque occisio censenda est voluntarium esse homicidium: voluntarium quippe, approbante Sancto Thoma, sic ab Aristotele definitur lib. 3. Ethic. ad Nicomach. cap. 1. *Ilud quod procedit à principio cognoscendo singula in quibus est actio.* Verumtamen si occisor iste dubitasset, ferane esset, an homo, tum demùm reus esset criminis homicidii, simulque pœnarum civilium, & canonicis irregularitatibus innodaretur ex homicidio surgentibus; non autem excommunicatione, nisi fortè aliqua lata esset contra homicidas generaliter, aut nisi cogitationem habuisset Clerici ibi latentis, & verè Clericum, de quo suspicabatur, occidisset aut vulnerasset, juxta principia paulò antè stabilita, artic. 6. & 7. Tunc enim contingeret ignorantia crassa & facilè vincibilis. In dubio namque tenebatur omninò desistere à teli jactu, vel ante teli jactum rem dubiam explorare, nec se periculo homicidii, vel clericidii temerario ausu exponere.

IX. Quæ hætenus de ignorantia dicta sunt, similiter dicenda sunt de inadvertentia, oblivione, inconsideratione planè naturali, ac de subreptione, quum quis non ignorat præceptum, vel prohibitionem, sed hæc & nunc non recordatur, aut mens ejus abstracta non advertit: neque enim homo semper & omni momento liberam habet, aut sub potestate sua animi præsentiam, aut perfectam rerum occurrentium advertentiam. Oblivio naturalis, aut inadvertentia quam negligentia culpabilis non præcessit, reddit actionem involuntariam: voluntas quippe nihil potest actu velle nisi quod intellectus actu cogitat. Inconsideratio autem tollit actualement objecti cogitationem, atque ita tollit voluntarium. Si verò præcesserit negligentia quædam venialis, hæc non potest per se causare immediatè peccatum mortale, atque ita immunem facit à pœnis quæ non nisi peccatis

caris mortalibus decernuntur, quales sunt majores excommunicationes & irregularitates ex delicto. Ita Suarez de censuris, disput. 4. sect. 8. num. 11. Grassius lib. 4. decisionum, cap. 9. num. 29. Et sapienter docet S. Thomas 1. 2. quæst. 88. artic. 6. in corp. & 2. 2. quæst. 36. art. 3. in corp. & ex eo Joan. Major in 3. distinct. 37. quæst. 14. & Navarra in Manuali, prælud. 9. num. 11. & cap. 23. num. 126. subreptionem in omni materia excusare à mortali.

CAPUT XIV.

De absolutione à censuris.

I. **V**bi distinximus superius inter censuras ab homine, & censuras à jure latas, exposui posse latas ab homine absolvi ab eo solo qui eas decrevit, aut ab ejus successore, aut etiam ab ejus Superiore, aut ab horum delegatis cum hac speciali facultate.

II. Is qui facultatem obtinuit circa reservatos Papæ casus, potest à censuris Papæ reservatis absolvere. Nullus enim reservatur Papæ casus, nisi ratione censuræ. Qui verò potestatem obtinuit circa reservatos Episcopo casus, non potest propterea à reservatis Episcopo censuris absolvere. Cum enim soleant Episcopi aliquos sibi casus reservare nulli censuræ annexos, inde fit, ut duæ res distinctæ sint casus & censuræ Episcopales, nec unum altero includatur, ut docent Navarra, Suarez, Bonacina, Toletus & alii. Insuper quando Episcopus alterum delegat circa censuras sibi reservatas, non comprehenduntur censuræ ab homine, sed solæ quæ à jure decernuntur.

III. Potestate pollent Episcopi circa omnes casus ac censuras Papæ reservatas, etiam notoriè aut publicè incurfas ab illis qui legitime impediuntur adire Papam, ut sunt infirmi, senes, decrepiti, inopes, & fœmina: sed in locis in quibus viget reincidentia, illi qui adire impediuntur, tenebuntur mox ut cessaverit impedimentum proficisci, aut mittere ad Papam, vel Legatum sub pœna reincidentiae in easdem à quibus absoluti fuerant censuras. Quæ tamen cessat obligatio in absolutis per Confessarios, quibus ipse Papa, vel Legatus censurarum Papæ reservatarum absolutionem indulserat. Sed illa obligatio multis in locis à Suprema Sede remotis plene cessavit, ut in Gallia.

IV. Quanvis per caput *Mulieres*, & caput *Ea noscitur*, & caput *Quantis*, de sent. excom. mulieres dispensentur ob fragilitatem sexus ab obligatione presentandi se Apostolico conspectui, siquando inciderint in ca-